

قواعد سه گانه تعزیرات

www.ketab.ir

نویسنده: حسن زارع

سرشناسه	: زارع، حسن، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	: قواعد سه گانه تعزیرات/ نویسنده حسن زارع؛ ویراستار فاطمه امیری شیرازی.
مشخصات نشر	: شیراز: کوثر سعادت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۸۴ ص؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ سم.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۷۷۸-۰۰-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاینامه: ص. [۲۷۵]-۲۸۴.
موضوع	: تعزیرات (فقه) -- ایران
موضوع	: Ta'zir punishment (Islamic law) -- Iran
موضوع	: تعزیرات (فقه)
موضوع	: (Ta'zir punishment (Islamic law
رده بندی کنگره	: BP۱۹۵/۶
رده بندی دیویی	: ۳۷۵/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۷۴۲۲۵

نشر کوثر سعادت

قواعد سه گانه تعزیرات

حسن، زارع

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۴۰۰ / شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸۶۲۲۹۸۷۷۸۰۰۷

ویراستار: فاطمه امیری شیرازی / صفحه آرا: اطلس دهقانی / طرح جلد: سیده زهرا سعادت / چاپ دنا ارتباط با نویسنده: ۰۹۱۲۲۵۳۰۴۷۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: کلیات
۱۶	بخش اول: مفهوم شناسی
۱۶	۱. مفهوم تعزیر
۱۶	الف. معنای لغوی تعزیر
۲۱	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۳	ب. تعزیر در قرآن
۲۵	ج. استعمال مجازات‌های تعزیری در روایات
۳۴	د. تعزیر در کلام فقهای بزرگ
۳۷	۲. مفهوم حدود
۳۷	الف. معنای لغوی حد
۳۹	ب. حد در قرآن
۴۰	ج. حد در روایات
۴۴	الف. از جهت موضوع
۴۵	ب. از جهت نوع عقوبت
۴۵	ج. از جهت مقدار و اندازه متناسب با جرم انتسابی
۴۶	د. از جهات دیگر
۴۹	بخش دوم: بررسی تاریخی موضوع
۴۹	۱. تعزیر پیش از ظهور اسلام
۴۹	الف. بیان حضرت موسی (ع) در مورد گوساله سامری
۵۰	ب. حضرت موسی (ع) در مورد خود سامری هم فرمودند:
۵۱	ج. در داستان حضرت یوسف (ع) آمده است:
۵۱	۲. تعزیر در صدر اسلام:
۵۴	الف. اجرای تعزیرات در زمان رسول خدا (ص)
۶۰	۵. تبعید:

۶۴.....	ب. اجرای تعزیرات در دوران حکومت امیرالمومنین (ع)
۸۱.....	فصل دوم: التعزیر ما دون الحد (مقدار و انواع تعزیر)
۸۲.....	بخش اول: بیان قاعده و آراء فقها
۸۲.....	۱. آراء فقها
۱۰۳.....	۲. نتیجه
۱۱۰.....	بخش دوم: بررسی دلالت قاعده بر نوع تعزیر
۱۱۱.....	۱. معنای لغوی تعزیر
۱۱۴.....	۲. استصحاب
۱۱۶.....	۳. حکم عقل به برائت ذمه از تکلیف متعین
۱۱۹.....	۴. روایات
۱۲۲.....	۵. کلمات فقها
۱۲۹.....	ج. روایاتی که تعزیرات غیر بدنی را مطرح کرده‌اند:
۱۳۲.....	۲. ج - مالوده نمودن بدن و لباس
۱۳۳.....	۳. ج - تعزیر مالی
۱۳۳.....	۴. ج - اعلام جرم
۱۳۴.....	۲. عبارات فقها
۱۴۴.....	۳. ابقای تعزیر در معنای لغوی آن (نهی حقیقت شرعیه)
۱۴۵.....	۴. عناوین ثانویه
۱۴۸.....	نتیجه:
۱۵۱.....	فصل سوم: التعزیر بما یراه الحاكم (اختیارات حاکم در تعزیر)
۱۵۲.....	تقسیم بندی مجازات های اسلامی
۱۵۵.....	بخش اول: مقصود از اختیارات حاکم در تعزیرات و اثباتان در فقه
۱۵۵.....	۱. مقصود از اختیارات حاکم در تعزیر
۱۵۸.....	۲. اثبات اختیار حاکم در تعزیر
۱۵۸.....	الف. روایات استادی :
۱۵۹.....	ب. قرائن موجود در روایات
۱۶۴.....	ج. سیره عملی رسول الله (ص) و امیرالمومنین (ع)
۱۶۶.....	د. اجماع فقها

بخش دوم: قلمرو اختیارات حاکم در تعزیر.....	۱۷۳
۱. اختیار در تعیین زمان تعزیر.....	۱۷۳
۲. اختیار در مقدار تعزیر.....	۱۷۴
۳. اختیار در نوع تعزیر.....	۱۸۰
۴. اختیار در قبول شفاعت.....	۱۸۱
الف. جواز شفاعت در تعزیر.....	۱۸۲
ب: قبول شفاعت.....	۱۸۴
ج. عدم جواز شفاعت در حق الناس.....	۱۸۶
۵. اختیار عفو مجرم از تعزیر.....	۱۸۸
عفو حاکم در حق الله.....	۱۸۹
عفو حاکم در حق الناس.....	۲۰۱
بخش سوم: بررسی صلاحیت اختیارات محاکم قضایی.....	۲۱۰
۱. صلاحیت محاکم قضایی (قضاوت غیر مجتهد).....	۲۱۰
۲. اختیارات محاکم داد گستری در تعزیرات.....	۲۱۸
نظر برگزیده.....	۲۲۲
فصل چهارم: التعزیر لکل عمل حرام (قلمر و مجازات تعزیری).....	۲۲۵
بخش اول: بیان قاعده و دیدگاه های فقها و ادله آنها.....	۲۲۶
۱. تعزیر در موارد منصوص و توسعه آن به موارد غیر منصوص.....	۲۲۷
الف. تعزیر در موارد منصوص.....	۲۲۷
ب. توسعه به غیر منصوص در مورد ایذای دیگران.....	۲۲۹
ج. توسعه به غیر منصوص در مورد تساوی غیر منصوص با منصوص.....	۲۳۰
۲. تعزیر در گناهان کبیره.....	۲۳۱
۳. تعزیر در مطلق گناهان (کبیره و صغیره).....	۲۳۴
۱. استفاده از عموم روایات.....	۲۳۸

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا و نبينا محمد و آله الطيبين الطاهرين

سپاس و ستایش خداوند را سزد که انسان را آفرید و او را به معرفت و بیان، کرامت بخشید. و درود بی پایان بر همه پیامبران و هادیان بشر به ویژه پیامبر رحمت محمد مصطفی صلی الله و خاندان پاک او که پیشوایان هدایت و کشتی نجات از ضلالت و گمراهی و باب علم و دانایی اند. انسان موجودی است مختار و در عین حال مکلف و از طرفی زیست در اجتماع لازمه بقاء اوست که تعارض منافع و نزاحمات بین افراد جامعه را در پی دارد. که به کشمکش ها و ظلم و ستم ها می انجامد. آفریدگار حکیم برای سعادت و تکامل بشر و حفظ نسل و بقاء نوع انسانی قوانین و فرامینی را به انسان ها ابلاغ کرده است که برخی مربوط به رابطه ایشان با خداوند و برخی نیز در رابطه انسان ها با یکدیگر یا سایر موجودات و محیط زیست می باشد و این انسان مختار به دنبال وسوسه های شیطانی و پیروی از نفس اماره گهگاه به مخالفت با قوانین الهی بر می خیزد که سعادت خویش و نظم و امنیت و سلامت اجتماع و بلکه جمله هستی را به خطر می افکند. بنابراین شارع مقدس برای پیشگیری از انجام تکرار جرم و اصلاح جامعه و نیز تنبیه و تادیب مجرمان و اجرای عدالت مجازات های مشخصی را

برای گناهان و جرایم خاصی در نظر گرفته است که حدود و قصاص و دیات را تشکیل می دهند.

اما با توجه به گستردگی گناهان و گوناگونی انواع آن ها، مجازات بسیاری از گناهان و جرایم را تعیین نکرده است بلکه آن را در چارچوب اصول و ضوابطی به حاکمان و قضات عادل و آگاه سپرده است تا با توجه به مصلحت فرد و جامعه و بالحاظ کردن سایر شرایط نوع و میزان آن را تعیین و اجرا نمایند. این گونه مجازات ها را در فقه اسلامی تعزیر می نامند که با توجه به اهداف و آثار و فواید بی شمار اجرای آن، مسائل و مباحث اش نیز گسترده و حائز کمال اهمیت است.

کتاب حاضر در چهار فصل به بررسی فقهی سه قاعده مهم و اساسی از قواعد و مسائل تعزیرات می پردازد:

۱. فصل اول تحت عنوان کلیات، به بررسی مفهوم تعزیر و مقایسه آن با حدود و کاربرد آن در آیات و روایات و نیز سیر تاریخی اجرای تعزیرات پرداخته می شود.

۲. فصل دوم عهده دار بحث، از قاعده «التعزیر مادون الحد» است

۳. در فصل سوم به قاعده معروف «التعزیر بما یراه الحاکم» می پردازد.

۴. و نهایتاً فصل چهارم به بررسی قاعده «التعزیر لکل عمل حرام» اختصاص دارد.

لازم به ذکر است که مقصود از فقه در این کتاب، تنها نظرات و فتاوی فقهای امامیه و منابع چهار گانه فقه شیعی می باشد بنابراین بحث تطبیقی در

اهداف این کتاب نمی گنجد.

البته ممکن است در مواردی از منابع روایی اهل سنت استفاده شود چنانکه گاه نیز حسب مورد به دیدگاه فقهای عامه اشاره ای شده است.

نکته دیگر این که چون این کتاب از چهار فصل مستقل تشکیل می شود لذا نتیجه و خلاصه مباحث در پایان هر فصل خواهد آید و جهت جلوگیری از تکرار و اطناب؛ از درج خلاصه مطالب در پایان کتاب ، پرهیز می شود.